

Afdækning af litteracitet

Tekst- og opgavesamling B

Romani lovari

Til elever, der læser og skriver på
romani lovari som stærkeste sprog

Introduktion

Denne tekst- og opgavesamling anvendes sammen med samtaleark, Spor B.

Tekst- og opgavesamlingen indeholder **tre tekster**:

- Tekst 1: Løven og ræven
- Tekst 2: Skorpionen – et spindeldyr med brod
- Tekst 3: Søvn

Materialet til hver tekst består af **tre dele**:

1. Selve teksten
2. Elevens svarark med spørgsmål til teksten
3. Rettevejledning til tekstens spørgsmål.

Information om **valg af tekst** til eleven finder du i **samtaleark B**.

Anvendelse af tekst- og opgavesamling

Print tekst, elevens svarark og rettevejledning enkelt-sidet og i farver. Giv eleven teksten og elevens svarark og hav selv rettevejledningen liggende foran dig, mens eleven læser teksten og løser opgaverne, så du løbende kan notere elevens svar.

Giv gerne tolken kopier af tekster og elevens svarark, både på dansk og på elevens sprog.

Instruktionerne til, hvordan du gennemfører opgaverne i forbindelse med teksterne, finder du i samtalearket til Spor B.

Skriv elevens svar på opgaverne i dette materiale. Vær opmærksom på, at svarfelterne, f.eks. "Ja" og "Nej", kommer i en anden rækkefølge på elevens svarark, hvis der er tale om et sprog med læseretning fra højre til venstre.

Om oversættelserne

I nogle tilfælde bruges forskellige variationer af det samme sprogs skriftsprog i forskellige lande eller i forskellige

dele af et land. Hvis der findes et officielt standardskriftsprog, er dette anvendt i oversættelserne af de tre tekster.

Tekst 1: "Løven og ræven"**Levo taj i lišica**

O levo pašolas ande pesko barlango.

Vov pašolas khote vi djésa taj vi rátji.

O manuš šunelas numa cigne khine cipimata lestar.

– Vov si nasválo, gindonas e álaterra taj sununasles.

Von line te žan ánde ande e levoskobarlango cigne prezentonca.

De i lišica či gélas ánde.

O levo pušlas kovle hangosa:

– Sostar tu či aves ánde, muro baráto? Sako ávera sas ánde khate.

– Me gindondem te avav, phendas i lišica, de dikhlem e njomi taj darajlem. E intregi njomi žan ánde ando barlango de či soske njomi či žan ávri anda o barlango. Andakodo ášav numa ávri.

Billede: I-K. Eriksson.

Tekst: K. Aronsson & S. Ottosson, Min läsebok. 1993. Bearbejdet.

Tekst 1: "Løven og ræven" - Elevens svarark**Pušimata pa "Levo taj lišica"**

Phen Jo vadj Na pe kadala pušimata so si pa o ginimo.

Jo Na

1. O levo ande pesko barlango sas soro vráma?
2. I lišica ánde gélas ando barlango?
3. Das i lišica e levos prezento?
4. Xalas o levo opre e ávere álaton?

Kadala pušimata phenes numa.

5. Šaj tu phenes tjire korkore vorbenca pa sos žalas kado teksto?
6. Gindos ke hodj o levo sas násválo? Šaj phenes sar gindos atunči?
7. Sas i lišica maj godjaver sar e ávera álatura? Šaj phenes sar gindos atunči?
8. Gindos ke hodj o manuš šaj sitjol variso anda kado phendimo? Šaj phenes sar gindos atunči?

Tekst 1: "Løven og ræven" - Rettevejledning

Teksttype: Skønlitterær, fortællende tekst (fabel).

Billedet kan fremme fortolkningen af den implicite information i teksten. For at forstå historien, må læseren være i stand til at læse mellem linjerne. Fablens morale udtrykkes ikke i teksten.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Var løven i sin grotte hele tiden?	X		☐	☐
2	På linjerne	Gik ræven ind til løven?		X	☐	☐
3	Mellem linjerne	Gav ræven løven gaver?		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Havde løven ædt de andre dyr?	X		☐	☐

Kommentarer:

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbne spørgsmål

Formålet med de åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

Spørgsmålene stilles og besvares mundtligt.

6. (Mellem linjerne) Tror du, at løven var syg? Hvordan kom du frem til det?

Kommentarer:

7. (Mellem linjerne) Var ræven klogere end de andre dyr? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

8. Tror du, man kan lære noget af den her fortælling? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål bag linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod"

Skorpiono – pokosko álato kárnesa

Naj lášo idévo te žan taj te abzan ánde nájesa ande cigne faloske gedri vadj maškar e bar ande táte thana. O manuš vi trubujas te rázij ávri anda peske papučí te tordjile šušes maj lungo vráma. Kodala fajma abe naj šušes maj dur. Ke o skorpiono či kamel kana djési hanem ande gedri pašol taj ande ávera rátjutne thana tela o djés. O skorpiono trajij ande e táte thema andi intrego juma, de unjivar dikhenle.

Téle pusavel pesko xábe

E skorpiovura šaj aven čáčes mirgeša, vi e majbut fajtavi tena naj mundarimaske pe e manuša. Von avena maškar jekh taj biš centimentera lungi pakodoj ke hodj sosko fajtaj kado de sakones si ek mirgešokárno po vigo pe lengo palunimo. Kana ek skorpiono mundárel pesko xábe, bandjárel opre pesko palunimo pe pesko dumo taj pusavel o xábe, so xutjilel peske vundjenca. Ek darutno skorpiono bolkerelpe sigo kruja hodj soro vráma te cilozij e kárnesa po enemivo.

O skorpiono astarel báre pokon taj cigne tjermen pi ratji. Von hatjárenpe ángle penge vundjenca, kikidel ande pesko xábe taj mundáreles peske mirgešonekárnesa.

Fotografi: Wikimedia Commons.
Tekst: K. Åström, Boken om världen. 2001.

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Elevens svarark**Pušimata pa "Skorpiono"****Phen Jo vadj Na pe kadala pušimata pa o teksto.**

Jo Na

1. Kamel o skorpiono o tunjatype?
2. Šaj *sako* skorpionura mundáren e manušen?
3. Sako fajti skorpionura sa kade bárej?
4. Xutjilel o skorpiono pesko xábe peske vundjenca?

Kadala pušimata phenes numa.

5. Šaj tu phenes tjire korkore vorbenca pa sos žalas kado teksto?
6. Ando teksto pa o skorpiono tordjol ke hodj o manuš trubujas te rázij ávri anda peske papučí. Sostar gindos trubujas kado kerdo? Šaj phenes sar gindos atunči?

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Rettevejledning

Teksttype: Beskrivende faktatekst.

Billedet kan skabe en vis forforståelse. Informationen i teksten er primært udtrykt eksplicit, men det kræver, at elever læser mellem linjerne for at kunne besvare de åbne spørgsmål. Teksten indeholder nogle emnespecifikke ord.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Kan skorpioner lide mørke?	X		☐	☐
2	På linjerne	Kan alle skorpioner slå mennesker ihjel?		X	☐	☐
3	På linjerne	Er alle skorpionarter lige store?		X	☐	☐
4	På linjerne	Fanger skorpionen sit bytte med klørerne?	X		☐	☐

Kommentarer:

Spørgsmålene 5-6 stilles og besvares mundtligt.

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbent spørgsmål

Formålet med det åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

6. (Mellem linjerne) I teksten om skorpionen står der, at man bør ryste sine sko. Hvorfor tror du, at man bør gøre det? Kan du fortælle, hvorfor du tror det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 3: "Søvn"

Sojimo

Kongodi trubuj te soven, e manuša taj vi e álaterra. De andasos? Či e roditora či žanen te phenen pe kado anda sos. Vadj hodj so kerdjolpe kana ame sovas. De hodj ame trubunas te sovas – pa kado naj či sosko najekhipe. Bi sojimasko meras.

O sojimo si ek sorta pauza. De tu či les sáma so kerdjolpe kruja tuke. Pa jékh rig šaj phenen ke hodj či san tute kana tu soves. De na kade miljen ke hodj náštig uštjaven tu.

Sojimaskoperiodo

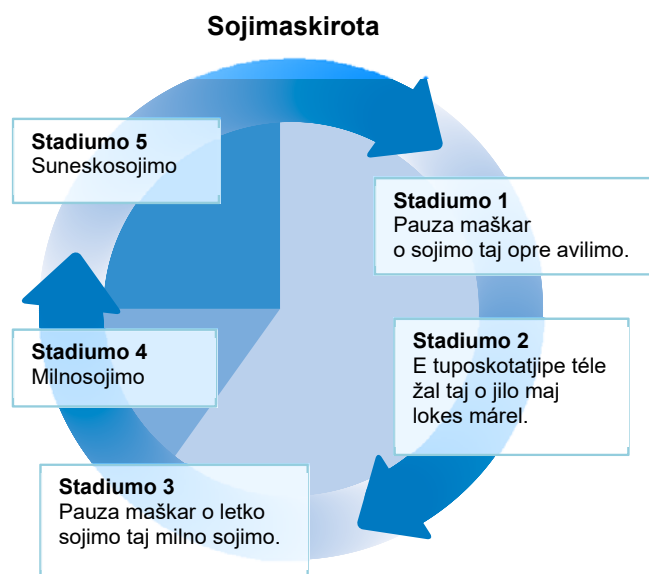
O sojimo si ande palpále avile periodura so si cirka 90 minuti lungi. Sako sojimaskoperiodo si ande pánže stadien, dikh o diagramo pa e sojimaskoperiodo.

Suneskosojimo taj milnosojimo

O pánžto stadiomoske phenen e suneskosojimo. Atunči e jákha mižan sigo taj atunči dikhas sune. E suneskosojimo si opruno, so phenelpe ke hodj či sovas miljen. E suneskosojimo palpále avel sako 90:to minutura taj si cirka ek fertáji anda amáro sojimaskoperiodo. Ek áver stadiomo si o milnosojimo. Atunči o trupo palpále avel taj avasa maj feder ke hodj te sitjuvas néve bajura. Tela o milnosojimo zurárelpe o žanipe kade ke hodj e maj simpli ášon ande amáro gindo.

Te resen te soven

Tu te san opre butájig ek djés letkoj te gindos ke hodj tu trubus te soves duvar ketji pe áver ráti. De kado naj čáčo. O trupo si dosta lášo te kompletáljig o xasárdo sojimo. Kana tu sutan de za cera tu les kodo ánde ke hodj maj miljen soves.

Tekst 3: "Søvn" - Elevens svarark

Pušimata pa "Sojimo"

Savo phendimo si čáčo pa e sojimasko teksto?

Šuv ek x andi kocka po Jo vadj Na pala sako phendipe.

Jo Na

1. E roditora žanen anda sos e manušen trubuj o sojimo.
2. Tela e suneskosojimo soven opral.
3. Ame maj lungo vráma dikhas sune tela i rátji.
4. Maj letko te uštjaven opre angla e suneskosojimo sar pala e suneskosojimo.

Ker maj dur o meningo šuv x andi kocka so gindis hodj čáčo.

Tu numa jekh x šaj šos.

5. O manuš te sutas de za cera jekh vadj duj rátja ...
 - A trubuj te sovel duvar ketji so avel i rátji hodj te lel ánde pale o sojimo.
 - B o trupo kompenzálijles ke hodj maj miljen sovel i áver rátji so avel.
 - C site žal te delpe téle ekstra sigo i áver rátji ke hodj te šol palpále o xasárdo

Kado pušimo phenes numa.

6. Šaj tu phenes tjire korkore vorbenca pa sos žalas kado teksto?

Tekst 3: "Søvn" - Rettevejledning

Teksttype: Forklarende faktatekst.

Diagrammet viser søvncyklussens forløb og fordelingen mellem de forskellige søvnstadier. Teksten indeholder flere emnespecifikke ord. Teksten kan forstås uden diagrammet, men spørgsmål 3 og 4 kræver, at eleven kan læse diagrammet og drage en konklusion på baggrund af informationen.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Forskere ved, hvorfor mennesker har brug for søvn		X	☐	☐
2	På linjerne	Under drømmesøvnen sover man overfladisk	X		☐	☐
3	På linjerne	Vi drømmer størstedelen af natten		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Det er lettere at blive vækket før drømmesøvnen end efter drømmesøvnen		X	☐	☐
5	På linjerne	Hvis man har sovet for lidt en eller to nætter...				
		A. har man brug for at sove dobbelt så meget den næste nat, for at indhente søvnen.				☐
		B. kan kroppen kompensere for det ved at sove dybere den næste nat.		X		☐
		C. må man gå i seng ekstra tidligt den næste aften, for at indhente den tabte søvn.				☐

Kommentarer:

Genfortælling

Spørgsmål 6 stilles og besvares mundtligt.

6. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning: